

Analiza SWOT z diagnozą
Grupa II - Ochrona ekosystemów leśnych i usługi
ekosystemowe

- wersja z 17.05.2026 r. po konsultacjach

Strengths (mocne strony)

Weaknesses (słabe strony)

Czynniki wewnętrzne

S1. Wzrost zainteresowania właścicieli i zarządców ochroną przyrody w lasach
S2. Dominacja publicznej własności lasów – domena państwa w zakresie ochrony przyrody
S3. Wysoka różnorodność biologiczna lasów
S4. Rosnące znaczenie tzw. pozaprodukcyjnych funkcji lasów
S5. Rosnący udział lasów obejmowanych ochroną przyrody
S6. Profesjonalizacja ochrony przyrody
S7. Zaangażowanie Lasów Państwowych w działania z zakresu ochrony przyrody

W1. Braki i opóźnienia w planowaniu w zakresie ochrony przyrody w lasach oraz terenach przyległych
W2. Niedostateczny nadzór nad obszarami podlegającymi ochronie jak i egzekwowanie prawa wynikającego z ustaw i rozporządzeń w zakresie ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych
W3. Znikoma reprezentacja rezerwatów przyrody poza lasami Skarbu Państwa
W4. Niewystarczająca wiedza i świadomość właścicieli i zarządców odnośnie roli i funkcji lasów jak i ich znaczenia dla różnorodności biologicznej
W5. Słaba koordynacja we wdrażaniu strategii i programów międzynarodowych i krajowych
W6. Brak systemu rekompensat i płatności za usługi ekosystemowe dla właścicieli i zarządców lasów oraz brak skutecznych narzędzi do ich wyliczania
W7. Występowanie rozbieżności pomiędzy podejściem gospodarczym a ochronnym w zakresie sposobu realizacji działań ochronnych
W8. Integralność danych przyrodniczych i metod monitoringu
W9. Analiza skutków przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych związanych z wyłączeniem lasów z użytkowania na cele ochrony przyrody
W10. Brak strategii (planu) zarządzania populacjami gatunków chronionych
W11. Ochrona przyrody jako bariera, a nie równorzędny element polityki rozwoju
W12. niespójność zarządzania i rozproszenie kompetencji

Opportunities (szanse)

Threats (zagrożenia)

Czynniki zewnętrzne

O1. Strategie i programy międzynarodowe
O2. Wzrost świadomości politycznej i społecznej dotyczącej roli i funkcji lasów
O3. Rozwój systemów certyfikacji lasów i usług leśnych dedykowanych dobrym praktykom w zakresie ochrony przyrody
O4. Rozwój gospodarki leśnej bliższej naturze w świetle wyników badań naukowych, jak i uwarunkowań społeczno-ekonomicznych

T1. Zmiany globalne środowiska – klimatu, eutrofizacja siedlisk i ich wpływ na funkcje lasów, spadek ich różnorodności biologicznej, jak i rosnące ryzyko zamierania lasów
T2. Dezinformacja odnośnie efektywności działań z zakresu ochrony przyrody i gospodarki leśnej w kontekście ograniczania skutków zmian klimatu i ochrony bioróżnorodności

O5. Bazy danych, rozwój metod i sieci monitoringu środowiska
O6. Rozwój ekoturystyki

T3. Rosnąca antropopresja, szkodnictwo, a skutek tego obniżanie stabilności ekosystemów leśnych poprzez ich fragmentację, ekspansję inwazyjnych gatunków obcych, zanieczyszczenia gleby, wody i powietrza oraz zanik niektórych kulturowych form użytkowania
T4. Brak spójnych dokumentów planistycznych, strategii i programów lokalnych w zakresie ochrony przyrody w lasach
T5. Utrata rentowności gospodarstw leśnych opartych na funkcji produkcji drewna, przy jednoczesnym braku mechanizmów pozwalających na osiągnięcie dochodu z innych tzw. pozaprodukcyjnych funkcji lasów
T6. Niedofinansowanie działań z zakresu ochrony przyrody
T7. Trudności w prowadzeniu zintegrowanych działań mających na celu ochronę ekosystemów wodnych w wyniku przynależności działu “gospodarka wodna” do innego ministerstwa niż dział “środowisko”
T8. Decyzje polityczne zamiast uzgodnień „ponad podziałami” realizowanymi przez przedstawicieli wszystkich ugrupowań
T9. Brak spójności planistycznej między rozwojem ekoturystyki i społecznymi funkcjami lasów a planami i działaniami ochronnymi konkretnych obszarów
T10. Proekologiczne metody wykonywania prac leśnych

Mocne strony <i>czynniki wewnętrzne</i>	Inne grupy	Diagnoza
S1. Wzrost zainteresowania właścicieli i zarządców ochroną przyrody w lasach	IV	Rośnie zainteresowanie zarządców i właścicieli lasów ochroną przyrody poprzez udział w programach rolno-środowiskowych, projektach strategicznych, kursach i szkoleniach w zakresie ochrony przyrody.
S2. Dominacja publicznej własności lasów – domena państwa w zakresie ochrony przyrody	IV	Z punktu widzenia państwa realizacja celów z zakresu ochrony przyrody agreguje się wokół sektora publicznego, co sprzyja efektywności ich realizacji jak i zakresowi podejmowanych działań.
S3. Wysoka różnorodność biologiczna lasów		Lasy w Polsce charakteryzują się relatywnie wysoką różnorodnością biologiczną na tle innych krajów Europy. O tym decydują różne wskaźniki, takie jak chociażby powierzchnia lasów pierwotnych, gdzie Polska jest na 9. miejscu spośród 32 krajów (Sabatini et al. 2021), czy na 13 miejscu spośród 19 krajów pod względem zasobów martwego drewna (Puletti et al. 2019) lub również 13 miejscu z udziałem drzewostanów ponad 120 letnich wśród 23 krajów w Europie (Forest Europe 2011). Jednocześnie lasy znacząco różnią się pod względem różnorodności biologicznej w zależności od ich genezy oraz typu zagospodarowania, co pozwala na strefowanie ich funkcji.
S4. Rosnące znaczenie tzw. pozaprodukcyjnych funkcji lasów	III, IV	Następuje wzrost danych, wyników badań, a tym samym rośnie świadomość społeczna na temat funkcji regulacyjnych lasów. Gospodarka leśna stopniowo wdraża coraz więcej rozwiązań, gdzie ochrona przyrody jest sprzymierzeńcem w ochronie różnorodności biologicznej lasów, jak i ich odporności lasów na zmiany globalne, np. pozastawianie płatów lasu do naturalnej sukcesji, unaturalniające lub adaptacyjna przebudowa lasów, ograniczanie użytkowania na siedliskach hydrogenicznym, wzdłuż cieków, itp. W lasach zagospodarowanych w znacznym stopniu uwzględniane są ogólnie przyjęte dobre praktyki służące ochronie bioróżnorodności (wyspy starodrzewia, strefy ekotonowe, strefy buforowe wokół cieków, ekologiczna ciągłość przestrzenna – korytarze ekologiczne, postępująca akumulacja nekromasy drzew, obecność różnych stadiów sukcesyjnych w krajobrazie leśnym, odnowienia naturalne).
S5. Rosnący udział lasów obejmowanych ochroną		Rośnie udział lasów obejmowanych różnymi formami ochrony przyrody, co wzmacnia ich potencjał do zachowania gatunków i siedlisk rzadkich i zagrożonych związanych z lasami naturalnymi. W przeciągu ostatnich 3 dekad co najmniej podwoiła się liczba, czy też powierzchnia wszystkich form ochrony przyrody, a gro ich występuje w lasach. Niemniej jednak nadal istnieje znaczący potencjał do wzrostu powierzchni lasów objętych różnymi formami ochrony przyrody, szczególnie w randze rezerwatów przyrody.

S6. Profesjonalizacja ochrony przyrody

Posiadamy administrację w zakresie ochrony środowiska (GDOŚ, RDOŚ, PK, PN), ale też funkcjonują stanowiska w gospodarce leśnej, gdzie zatrudniani są specjaliści ds. ochrony przyrody i edukacji leśnej, kontaktów ze społeczeństwem.

S7. Zaangażowanie Lasów Państwowych w działania z zakresu ochrony przyrody IV, V

Obserwuje się tendencję wzrostu liczby projektów, inicjatyw związanych z ochroną przyrody, w tym odtwarzaniem siedlisk mokradeł, czy innych typów siedlisk przyrodniczych, dąbrów, muraw, jak i populacji gatunków roślin i zwierząt, np. żubra, głuszca, cietrzewia, sasanki, brekinii, cisa itd.

<i>Słabe strony czynniki wewnętrzne</i>	<i>Inne grupy</i>	<i>Diagnoza</i>
W1. Braki i opóźnienia w planowaniu w zakresie ochrony przyrody w lasach oraz na terenach przyległych		Wiele obszarów podlegających ochronie nie posiada zatwierdzonych dokumentów planistycznych, np. planów ochrony, a proces planowania ze względu przede wszystkim na ograniczone środki się wydłuża. Tym samym brakuje podstawowych dokumentów dających podstawę do działań z zakresu ochrony przyrody w dłuższej perspektywie w rezerwach, czy też w Parkach Narodowych. Dodatkowo nakłada się brak planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących zagadnienia ochrony przyrody – szczególnie korytarzy migracyjnych.
W2. Niedostateczny nadzór nad obszarami podlegającymi ochronie jak i egzekwowanie prawa wynikającego z ustaw i rozporządzeń w zakresie ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych	IV	Z powodu realnie niewielkich środków przeznaczanych na ochronę przyrody w jednostkach do tego powołanych (m.in. RDOŚ), nadzór nad przestrzeganiem prawa w zakresie ochrony przyrody jest nieskuteczny, o czym świadczy częste łamanie prawa ochrony przyrody i środowiska. Organy uprawnione do egzekwowania przepisów karnych z Ustawy OOP takie jak Policja nie działają efektywnie przez brak jednostek specjalistycznych i odpowiednich szkoleń. Wykrywane naruszenia nie są często karane na etapie prac procesowych ze względu na stwierdzenie tzw. “niskiej szkodliwości społecznej czynu” lub niskiej wykrywalności sprawców. Brakuje tym samym środków i przez to zasobów ludzkich, służb mogących sprawnie reagować na akty łamania prawa ochrony środowiska, mające miejsce w lasach różnych form własności.
W3. Znikoma reprezentacja rezerwatów przyrody poza lasami Skarbu Państwa	grupa prawna	Poza gruntami Skarbu Państwa wciąż brakuje rezerwatów przyrody ze względu na niedobór środków i mechanizmów skłaniających właścicieli do tego rodzaju inicjatyw. Jednocześnie zrzeczenia prywatnych właścicieli, jak i respondenci, chcą współpracy przy powoływaniu nowych form ochrony przyrody na ich gruntach przy odpowiednich regulacjach sprzyjających tego rodzaju inicjatywom.
W4. Niewystarczająca wiedza i świadomość właścicieli i zarządców odnośnie funkcji lasów jak i ich znaczenia dla różnorodności biologicznej	I, III, IV, V	Podstawowym przychodem z gospodarki leśnej jest produkcja drewna. Ochronę przyrody traktujemy w gospodarce leśnej jako “koszt”. Ochronne funkcje lasów nie są kluczowe dla gospodarki leśnej - są kosztem dla samofinansującego się gospodarstwa czerpiącego przychody ze sprzedaży drewna. Otoczenie społeczno-gospodarcze, jak i system prawny nie skłania właścicieli i zarządców do

uwzględniania w sposobie zagospodarowania lasów wzmocnienia ich funkcji ekosystemowych. Wśród zadań wskazywanych przez respondentów jak i zarządców lasów pojawia się konieczność waloryzacji funkcji regulacyjnych i kulturowych, jak i uwzględniania ich w przychodach gospodarstw. W świetle wyzwań związanych z globalnymi zmianami środowiska, niezbędne wydaje się skupianie się edukacji leśnej na szczególnej roli i funkcji lasów jako elementu mitygacji zagrożeń i ograniczaniu skutków społeczno-gospodarczych związanych ze zmianą klimatu.

W5. Słaba koordynacja we wdrażaniu strategii i programów międzynarodowych i krajowych	I, IV	System zarządzania lasami w Polsce, w tym proces wdrażania strategii krajowych i międzynarodowych w leśnictwie z zakresu ochrony przyrody spotyka się z dużym oporem i przez to przebiega dosyć wolno. Świadczą o tym opóźnienia we wdrażaniu strategii i inicjatyw w ramach Zielonego Ładu, gdzie są znaczne opóźnienia w stosunku do przyjętych harmonogramów.
W6. Brak systemu rekompensat i płatności za usługi ekosystemowe dla właścicieli i zarządców lasów oraz brak skutecznych narzędzi do ich wyliczania	I, III, IV, grupa prawna	Wciąż brakuje instrumentów zachęcających właścicieli i zarządców lasów do obejmowania lasów ochroną (rekompensaty, sposoby wyceny usług ekosystemowych oraz płatności za te usługi).
W7. Występowanie rozbieżności pomiędzy podejściem gospodarczym a ochronnym w zakresie sposobu realizacji działań ochronnych	IV	Konflikt pomiędzy wymaganiami ochrony zachowawczej siedlisk a zasadami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej może prowadzić do ograniczenia skuteczności wdrażania działań ochronnych oraz niejednoznaczności w ich realizacji.
W8. Integralność danych przyrodniczych i metod monitoringu	IV, V	Brak jednej, wspólnej platformy gromadzącej zweryfikowane (przez uprawnione instytucje) dane dotyczące przyrody (w szczególności przedmiotów ochrony) oraz integrującej informacje z różnych źródeł. Rozbieżne dane powinny być na bieżąco weryfikowane w celu ich ujednolicenia. Brak integracji metod monitorowania elementów przyrody (np. liczebności i stanu populacji), jak i szerokiej konsultacji przy ich opracowaniu, może skutkować rosnącym brakiem zaufania do wyników monitoringu, a przez to tzw. podwójnym finansowaniem metod niekoniecznie walidowanych naukowo i statystycznie.

W9. Analiza skutków przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych związanych z wyłączeniem lasów z użytkowania na cele ochrony przyrody	III, IV, V, grupa prawna	Brak rzetelnych, wieloaspektowych analiz dotyczących ewentualnych skutków przyrodniczych, społecznych i ekonomicznych związanych z ustanawianiem nowych form ochrony przyrody lub wprowadzaniem ochrony ścisłej. Presja polityczna na szybkie wprowadzanie rozwiązań proekologicznych bez osiągniętego konsensusu społecznego może prowadzić do wzmacniania sprzeciwu wobec tych rozwiązań. Wdrażane strategie ochrony przyrody o potencjalnie dużych konsekwencjach dla gospodarki leśnej nie obejmują okresów przejściowych pozwalających na stopniową adaptację.
W10. Brak strategii (planu) zarządzania populacjami gatunków chronionych	V	Brakuje strategii zarządzania populacjami gatunków chronionych, a jeśli już są to efektywności w ich wdrażaniu. Dotyczy to w szczególności: - wilka, rysia, niedźwiedzia, bobra i objętych moratorium (łoś) – i wynikające z tego zagrożenia, - negatywny odbiór przez społeczeństwo braku sprawczości organizacji i brak zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, - coraz większe szkody od w/w gatunków wzbudzają wewnętrzny opór społeczny a czasem próby samodzielnego rozwiązania problemu, - odsuwanie w czasie zasad gospodarowania populacjami gatunków chronionych skutkuje tym, że problem staje się coraz trudniejszy do rozwiązania i wymagać zapewne będzie bardziej radykalnych rozwiązań, nie popularnych medialnie i społecznie, - budowanie strategii ochrony gatunków na podstawie zdezaktualizowanych danych monitoringowych, - brak systematycznej aktualizacji danych dotyczących liczebności i rozmieszczenia gatunków wymagających restrykcyjnych form ochrony o potencjalnie dużych konsekwencjach dla gospodarki i społeczeństwa.
W11. Ochrona przyrody jako bariera, a nie równorzędny element polityki rozwoju	III	Często występujący konflikt między ochroną przyrody a interesami gospodarczymi - trwałe napięcie między rozwojem gospodarczym a ochroną środowiska (przyrody); dotyczy to m.in.: gospodarki leśnej („wycinka” vs. ochrona siedlisk), inwestycji infrastrukturalnych (drogi, energetyka),

eksploatacji surowców; ochrona przyrody bywa traktowana jako bariera inwestycyjna, a nie równorzędny element polityki rozwoju.

W12. Niespójność zarządzania i IV, V, rozproszenie kompetencji	grupa prawna	System ochrony przyrody w Polsce jest instytucjonalnie rozproszony. Kluczowe podmioty to m.in.: GDOŚ, RDOŚ, PGL Lasy Państwowe, PGW Wody Polskie, samorządy terytorialne; brak jednego silnego centrum decyzyjnego powoduje konflikty kompetencyjne, rozbieżności w interpretacji przepisów, trudności w realizacji spójnej polityki ochrony środowiska przez co działania są często fragmentaryczne i reaktywne zamiast strategiczne.
---	-----------------	--

O1. Strategie i programy międzynarodowe	I, III, IV, V	W ostatnich latach nastąpił istotny wzrost zainteresowania Unii Europejskiej ochroną przyrody poprzez ogłoszenie Zielonego Ładu w 2019 roku. Zawiera on zbiór inicjatyw politycznych Komisji Europejskiej, których nadrzędnym celem jest osiągnięcie neutralności klimatycznej w Europie do 2050 roku, a ochrona przyrody jest w tym jednym z narzędzi. Sztandarowe strategie i inicjatywy to Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 i Nowa strategia leśna 2030, które określiły min. zadanie wyłączenia z gospodarki leśnej starolasów, promując gospodarkę o obiegu zamkniętym – kaskadowe wykorzystanie drewna. Następuje również wzmocnienie celów związanych z pochłanianiem CO ₂ z atmosfery, gdzie lasy są istotnym elementem inicjatywy Gotowi na 55. W kontekście rozporządzenia nt. Obudowy Zasobów Przyrody (Nature Restoration Law) realizowanej przez działania mające na celu poprawę stanu siedlisk przyrodniczych, jak i poprawy wskaźników różnorodności biologicznej (bogactwo gatunkowe drzewostanów i udział gatunków rodzimych, struktura różnowiekowa, stopień fragmentacji, zgodność struktury drzewostanu z warunkami siedliskowymi) oraz wykorzystanie naturalnych procesów przemiany materii (w szczególności martwego drewna i węgla organicznego), lasy stanowią istotny element w tym przedsięwzięciu.
O2. Wzrost świadomości politycznej i społecznej dotyczącej roli i funkcji lasów	III, IV, V	Rośnie zainteresowanie społeczeństwa obywatelskiego ochroną przyrody w lasach, o czym świadczy chociażby liczba ponad 300 organizacji pozarządowych, które podpisały tzw. Apel o wzmocnienie ochrony polskich lasów - Manifest leśny organizacji i ruchów społecznych, czy ONoL i lasy o wzmocnionej funkcji społecznej. Również liczba ankiet, jak i rekomendacji z prac nad NPL w latach 2012-2016 dotyczących ochrony przyrody dominowała, a nadesłane przez interesariuszy postulaty i oczekiwania w odniesieniu do ochrony przyrody w lasach były zawsze uwypuklane. Ponadto, w ciągu ostatnich kilku lat wzrasta zarówno u polityków, pracowników LP jak i obywateli świadomość dotycząca wodochronnych funkcji lasów i w związku z tym powstaje coraz więcej oddolnych inicjatyw (zarówno społecznych jak i wśród pracowników LP) zatrzymywania wody w lesie.

O3. Rozwój systemów certyfikacji lasów i usług leśnych dedykowanych dobrym praktykom w zakresie ochrony przyrody	I, III, IV, V	Łańcuch leśno-drzewny jest ściśle powiązany z certyfikacją surowca drzewnego, ukierunkowany na standardy proekologicznej gospodarki leśnej. Tym samym zarządcy lasów stosują rozwiązania, które sprzyjają zachowaniu stanu populacji gatunków podlegających ochronie jak i leśnych siedlisk przyrodniczych i są zobowiązani do przestrzegania reguł i zasad tzw. trwałej i zrównoważonej gospodarki leśnej.
O4. Rozwój gospodarki leśnej bliższej naturze w świetle wyników badań naukowych, jak i uwarunkowań społeczno-ekonomicznych	I, III, IV, V	Rola i funkcje ochronne lasów są coraz częściej uznawane za kluczowe, zarówno dla ochrony środowiska, społeczeństwa, ale i właścicieli oraz zarządców lasów. Następuje wzrost danych środowiskowych, wyników badań, a tym samym rośnie świadomość społeczna, a jednocześnie gospodarka leśna wdraża coraz więcej rozwiązań, gdzie ochrona przyrody jest sprzymierzeńcem w ochronie różnorodności biologicznej lasów, gdy poprzez działania ochronne zwiększa się odporność lasów na zmiany globalne, np. pozostawianie płatów lasu do naturalnej sukcesji, ograniczanie użytkowania na siedliskach hydrogenicznym, wokół cieków, zbiorników wodnych, itp. Gospodarka leśna bliska naturze to również praktyki zalecane przez Komisję Europejską w myśl Nowej strategii leśnej 2030, która zaleciła opracowanie i wdrożenie „Wytycznych dotyczących gospodarki leśnej bliższej naturze” (2023).
O5. Bazy danych, rozwój metod i sieci monitoringu środowiska	IV, V	Rośnie liczba projektów badawczych związanych z rozwojem metod monitoringu środowiska, czy wpływu efektów modyfikacji gospodarki leśnej służącej trwaniu gatunków i siedlisk w lasach, a równocześnie informacji nt. występowania i stanu elementów przyrody. Rozwijane są bazy danych na temat informacji o formach ochrony przyrody, rozmieszczenia i stanu gatunków i siedlisk podlegających ochronie (GDOŚ, GIOŚ, LP), co zwiększa istotnie zasób informacji o różnorodności biologicznej, tendencjach dynamicznych, jak i sieci obszarów chronionych. Rozwijają się metody monitoringu siedlisk i gatunków leśnych (ICP Forests, WISL, PMS). Jednak brakuje integracji tych danych i ich strategicznej wymiany między interesariuszami.

O6. Rozwój ekoturystyki	III, IV	Ekoturystyka jest szansą dla ochrony przyrody, zarówno w kontekście edukacji, jak i rozwoju lokalnych społeczności z obszarów cennych przyrodniczo. Ekoturystyka wzmacnia potrzebę rozwoju lokalnych form ochrony przyrody, zachęca do stosowania proekologicznych praktyk i jest sprzężeniem zwrotnym do motywacji w zachowaniu lub odtworzeniu walorów przyrodniczych. Włączenie jej w strategię rozwoju regionów może realnie wspierać cele ochrony różnorodności biologicznej. Przy czym należy pamiętać, że aby zachować funkcje lasów które chcemy w danym miejscu chronić, należy sporządzić strategię zarządzania ruchem turystycznym tak, by turystyka nie zaburzyła procesów poddanych ochronie.
-------------------------	---------	--

Zagrożenia <i>czynniki zewnętrzne</i>	Inne grupy	Diagnoza
T1. Zmiany globalne środowiska – klimatu, eutrofizacja siedlisk i ich wpływ na funkcje lasów, spadek ich różnorodności biologicznej, jak rosnące ryzyko zamierania lasów	I, III, IV, V	Wzrost tempa zmiany klimatu, przy jednoczesnym braku zdecydowanych działań adaptacyjnych, może prowadzić do występowania coraz częściej zjawisk o charakterze kłęskowym (susze, huragany, powódzie, gradacje owadów, choroby wirusowe i grzybowe, inwazja gatunków obcych). Wskutek antropopresji jak i zmian klimatu nasila się eutrofizacja siedlisk leśnych, która może prowadzić do zwiększonego przyrostu lasów z jednej strony, ale z drugiej do negatywnych skutków, takich jak zwiększone zapotrzebowanie na wodę, podatność na suszę oraz rosnące ryzyko gradacji i chorób. Zmiany globalne środowiska mają negatywny wpływ na różnorodność biologiczną, stabilność ekosystemów leśnych, a także pociągają za sobą konsekwencje gospodarcze i społeczne.
T2. Dezinformacja odnośnie efektywności działań z zakresu ochrony przyrody i gospodarki leśnej w kontekście ograniczania skutków zmian klimatu i ochrony bioróżnorodności	I, IV, V	Przy niedoinwestowaniu doświadczalnictwa w rozwoju metod i modeli działań ochrony ekosystemów leśnych, w tym roli ekosystemów wyłączonych z gospodarki leśnej jako narzędzia do ograniczania skutków zmian klimatu i zatrzymania spadku różnorodności biologicznej, a przez to wciąż niskiej świadomości społecznej, może skutkować wzrostem sceptycyzmu odnośnie zasadności realizacji strategii i celów wynikających z programów międzynarodowych i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej bliższej naturze. Pojawia się przez to przestrzeń dla dezinformacji, gdzie w przestrzeni publicznej, za pośrednictwem głównie mediów społecznościowych, nadużywa się zaufania społecznego do sfery politycznej i gospodarczej, ale też i nauki poprzez populistyczne, nie poparte badaniami naukowymi tzw. <i>fake news</i> . Zjawisko to może być nasilane w wyniku coraz bardziej zaawansowanych narzędzi opartych o AI (SI). Generuje to przestrzeń do powstawania nieporozumień i konfliktów pomiędzy zarządcami i właścicielami lasów, społecznościami lokalnymi oraz zainteresowanymi NGO. Tym samym osłabia się zaangażowanie i zainteresowanie ochroną przyrody ze strony NGO, jak i właścicieli i zarządców lasów. Postępuje instrumentalizacja wiedzy naukowej, wykorzystywanie ekspertyz do uzasadniania z góry przyjętych decyzji, co osłabia rolę nauki w procesie zarządzania lasami.
T3. Rosnąca antropopresja, szkodnictwo, a wskutek tego obniżanie stabilności ekosystemów leśnych poprzez ich fragmentację, ekspansję inwazyjnych gatunków obcych, zanieczyszczenia gleby, wody i powietrza oraz zanik niektórych kulturowych form użytkowania	IV	Rośnie antropopresja ze strony rozwoju dużych aglomeracji miejskich poprzez przeznaczanie pod zabudowę terenów leśnych, rozwój sieci komunikacji i infrastruktury socjalno-bytowej, jak i rozwój intensywnego rolnictwa, co wpływa bezpośrednio na środowisko biocenozy leśnych, obniżanie ich bioróżnorodności i regresję, poprzez zmiany warunków wodnych, jakości powietrza, gleby, zanieczyszczenie światłem i hałasem. Skutkuje to zanikiem gatunków puszczańskich, starych lasów, a wnikanie w ich miejsce organizmów obcych dla ekosystemów leśnych, w tym obcych geograficznie gatunków inwazyjnych. To wszystko powoduje zanikanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk leśnych, jak i ogranicza efektywność działań w lasach, gdzie podejmowano dotychczas działania ochronne. Zanik kulturowego użytkowania części zbiorowisk leśnych, np. poprzez wypas zwierząt, prowadzi też do uszczuplenia zbiorowisk związanych z występującą w przeszłości mozaikowością siedlisk leśnych kreowanych przez megafaunę.

<i>Zagrożenia czynniki zewnętrzne</i>	<i>Inne grupy</i>	<i>Diagnoza</i>
T4. Brak dokumentów planistycznych, strategii i programów lokalnych w zakresie ochrony przyrody w lasach	IV, V, grupa prawn a	Opieszałość w procesie planowania, wdrażania strategii i programów krajowych i międzynarodowych na poziomie centralnym i w regionach, skutkuje inercją w wymiarze lokalnym. Powstające dokumenty są często niespójne. Przy niskiej aktywności społecznej i ograniczonym zaangażowaniu NGO, jak również instytucji naukowych (w niektórych częściach kraju), może brakować inicjatyw oddolnych w zakresie ochrony przyrody w wymiarze lokalnym odnośnie lasów.
T5. Utrata rentowności gospodarstw leśnych opartych na funkcji produkcji drewna, przy jednoczesnym braku mechanizmów pozwalającym na osiąganiu dochodu z innych tzw. pozaprodukcyjnych funkcji lasów	III, IV, V, grupa prawn a	Model funkcjonowania leśnictwa w Polsce w wymiarze ekonomicznym oparty jest w głównej mierze na przychodach ze sprzedaży drewna. W związku z rosnącym zainteresowaniem funkcjami regulacyjnymi, kulturowymi, należałoby dywersyfikować przychody z gospodarki leśnej i rozpraszać ryzyko spadku rentowności gospodarstw leśnych. Sprzymierzeńcem w tym zakresie jest kształtowanie zróżnicowanej struktury lasów, jak i rozbudowa systemu ochrony przyrody, które będą ważnym przyczynkiem do możliwości korzystania z całej palety funkcji regulacyjnych, kulturowych, w tym udostępniania lasów na cele turystyki i rekreacji. Warto mieć również na uwadze do pewnego stopnia skuteczność mechanizmów, kiedy to przychody z produkcji drewna będą w coraz większym stopniu obciążane wymogami ochronnymi, a jednocześnie nie pojawią się rekompensaty za usługi regulacyjne i społeczne, gospodarstwa mogą utracić stabilność finansową, zaprzestać dobrych praktyk w zakresie ochrony różnorodności biologicznej - np. rezygnacja z systemów certyfikacji lasów i wejść w trwały konflikt celów. Dodatkowo niesprzyjającym czynnikiem może być postępujący spadek liczby mieszkańców obszarów wiejskich i przez to osłabienie lokalnej gospodarki. Taka organizacja leśnictwa zaostrzy społeczne konflikty. Sprzymierzeńcem rzeczywistym w rozwoju leśnictwa może być różnicowanie gospodarki leśnej, która obejmie cały zakres zmienności od lasów naturalnych do monokultur.
T6. Niedofinansowanie działań z zakresu ochrony przyrody	IV, V	Zwrotnym mechanizmem kryzysu gospodarczego będzie brak inwestycji w ochronę przyrody – jako tzw. wyższa potrzeba w myśl chociażby tzw. piramidy Masłowa. Tym niemniej dopóki nie uznamy, że ochrona przyrody jest potrzebą egzystencjalną gatunku, a nie “wyższą potrzebą” w piramidzie Masłowa, dopóty przyrodę będziemy eksploatować, a nie chronić. Niedofinansowanie działań z zakresu ochrony przyrody wynika również z niezrozumienia przez polityków czym jest właściwie ochrona przyrody - nie ochroną pojedynczych gatunków, ale ochroną i zabezpieczeniem funkcji ekosystemów. Często to politycy kreują podział na “albo ochrona przyrody albo wzrost gospodarczy”, gdy tymczasem do wzrostu gospodarczego niezbędne są stabilne ekosystemy, które ten wzrost będą “wytwarzać” i zabezpieczać”.
T7. Trudności w prowadzeniu zintegrowanych działań mających na celu ochronę ekosystemów wodnych w wyniku przynależności działu “gospodarka wodna” do innego ministerstwa niż dział “środowisko”.	IV, grupa prawn a	Miedzy innymi w wyniku wyodrębnienia gospodarki wodnej z działu środowisko w strukturze administracji rządowej, i rozdzielenie ich pomiędzy dwa różne ministerstwa zaistniała sytuacja, która ogranicza synergie planowanych działań restytucji i ochrony ekosystemów wodnych. Przez to kluczowe decyzje strategiczne wymagają spójnych decyzji dwóch ministerstw o często przeciwstawnych zakresach działania. Ponadto, wodochłonna funkcja lasów nie jest brana pod uwagę przy tworzeniu najważniejszych dokumentów planistycznych dla gospodarki wodnej w Polsce: Planów

Zagrożenia <i>czynniki zewnętrzne</i>	Inne grupy	Diagnoza
		Gospodarowania Wodami, ani w dokumentach, Planów Renaturyzacji Wód (zgodnych z NRL), Planów Zarządzania Ryzykiem Powodziowym, przez Wody Polskie. W praktyce oznacza to niewykorzystywanie potencjału wodochronnego lasów w działaniach mitygujących zmiany klimatu, a wykorzystywanie lasów już istniejących do retencji wody ograniczyłoby wydatki na prace budowlane związane np. z zabezpieczeniami przeciwpowodziowymi.
T8. Decyzje polityczne zamiast uzgodnień „ponad podziałami” realizowanymi przez przedstawicieli wszystkich ugrupowań	IV, grupa prawn a	Z jednej strony wydaje się, że ochrona przyrody jest naszym narodowym celem i misją, która ma wpływ na jakość naszego życia i rozwój gospodarczy. Z drugiej natomiast w wielu kwestiach, zarówno dotyczącej rozwoju systemu ochrony przyrody, nakładów na działania ochronne, planowanie, monitoring, badania, wciąż pojawiają się podziały polityczne, które nie pozwalają na konsensus, ale też chęć do dialogu. Ochrona przyrody staje się coraz częściej główną osią sporu politycznego, jako zagrożenie dla rozwoju lokalnego i regionu. Presja polityczna na utrzymanie modelu eksploatacyjnego, może blokować reformy i utrzymywać dominację funkcji produkcyjnej.
T9. Brak spójności planistycznej między rozwojem ekoturystyki i społecznymi funkcjami lasów a planami i działaniami ochronnymi konkretnych obszarów	IV, grupa prawn a	Obecnie wzrasta zainteresowanie ekoturystyką leśną i społecznym użytkowaniem lasów, jednak aby pogodzić funkcje społeczne lasów z celami ochrony i zachowaniem procesów ekologicznych konieczne jest tworzenie strategii mądrego zarządzania ruchem turystycznym w lasach. Strategie te powinny wytyczać kierunki ruchu turystycznego, wyłączać (jeśli konieczne) obszary z użytkowania społecznego, dbając przede wszystkim o zachowanie funkcji ekosystemowych.
T10. Proekologiczne metody wykonywania prac leśnych	III, IV, V, grupa prawn a	Brak systemowych programów dla branży leśno-drzewnej ograniczających negatywne społeczno-ekonomiczne skutki ochrony przyrody. Brak systemowego promowania proekologicznych metod wykonywania prac leśnych, np. w postaci pozacenowych kryteriów oceny ofert w przetargach na usługi leśne takich jak: doświadczenie i wykształcenie pracowników w zakresie ochrony przyrody, stosowanie nowszych maszyn i nowoczesnych technologii ograniczających negatywne skutki prac leśnych.